Należytość pocztowa opłacona ryczałtem.

Ч. 7 (495). Неділя, дня 17. лютого 1929. Рік XI.

УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС

політично-економічний орґан.

Адреса Редакції і Адміністрації „УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС“ ПЕРЕМИШЛЬ, Побереже ч. 1.

Конто П. К. О. в Варшаві Nr. 142.807 Передплата в краю виносить 10 зол. річно, 5·50 зол. піврічно, 3 зол. чвертьрічно. В Чехії квартально 18 ч. к. Передплату з Чехословаччини складати на конто Адм. „Укр. Голосу“ в Zivnostenska Banka v Praze). Для Франції 60 фр. річно для Америки 2½ дол. річно.

Ціна примірника 25 с.

Редактор приймає щодня від год 11—1.

Рукописів Редакція не звертає, неоплачених писем не приймається.

„ЦИГАНСЬКА СОВІСТЬ“.

Циганська совість „Нової Зорі“ така несмачна, така обурююча, що аж нудно робиться, коли читаєш її полемічні статті. Так і бачиш, що в очі брешуть, що самі добре свідомі того, як безшабашно ідуть на брехню і загинають всяких кручків, щоби якось вибрехатись. Брешуть, бо мусять...

Їх річ у власника „Нової Зорі“, їх завданням тільки вибілювати усякі плями в поступках свого мецената. Раз у раз під плащиком християнської орґанізації, під покривкою католицизму виписують похвальні гимни, хваляться, скільки вже для нього зробили, а все в однім сенсі: Давайте, владико, більше! А прийдеться їм боронити його, то боронять — засмарують собі при тім свою совість, але це нічого не шкодить, бож годі, щоби робітник при своюму варстаті виглядав чистий, гей той ангел... І по німецьки вріжуть, і по анґлійськи і з св. Письма щось вирвуть, тай робота йде — брешуть, бо мусять...

На нашу ясну і річеву статтю в справі анатеми, киненої станиславівським епископом на стінний календар „Рідної Школи“ відповіли вони (Нова Зоря ч. 7) так образливо, таким крутарством, що аж гидь бере це читати. Тай мусіло таке вийти, бо боронити тут справді тяжко. Знаємо, що ця анатема викликала навіть серед прихильників „Н. З.“ констернацію. Один з них по прочитанню анатеми сказав: „От наше нещастя...“ А другий ужив зі смутком для схарактеризовання анатеми знаної німецької сентенції: „від величного до смішного лиш один крок“...

Ясне отже, що отці з „Н. З.“ знайшлися в клопоті, як боронити. А боронити мусять... І от людина, що не має рації, в сварці тільки прозивати вміє свого противника і має тільки один арґумент: ти сякий-такий, — іґнорант, без льоґіки, циганська совість. Це щоденний лексікон „Н. Зорі“ (наголовок нинішної статті позичили ми від „Н. З.“ тільки для неї самої, бо звісно, ще люди самі себе нехотячи найкраще характеризують). Так ті отці з „Н. З“. і тепер відповіли на нашу статтю. Ось нпр. як вони пишуть: „Поважно диспутувати з такою арґументацією очевидно не можна і не треба, бо та „арґументація“ сама себе бє“. „...До нападів і полєміки не вистарчить мати „циганську“ совість, але треба мати доконче бодай трохи льоґіки, бо інакше можна тільки осмішитися..“ і тд.

Ба, але то требаби *доказати*, що наша арґументація сама себе бє. Кпити собі кождий дурак потрафить, а ще як йому платять. Зате „Н. З.“ дала *явний* доказ, що вона свою власну „арґументацію“ бє і ломить. *Авжеж отці з „Н. Зорі“ розіслали стінний календар „Рідної Школи“ своїм читачам*, разом з „Н. З.“, як і инші українські часописи. Отже православний календарій, видно, не разив їх, так як не разив їх в двох останніх роках, коли також „Нова Зоря“ розсилала такий самий календар „Р. Ш.“ Тай той православний календарій вже від 6 чи 7 літ появляється в стінних календарях „Р. Ш.“ А тепер безсоромний облудник Б. в „Н. Зорі“ пише: „Чи се не звертає уваги народа?“ Ну бо так „пан казали“ написати, а „циганська совість“ за гроші все зробить!!

Чи „Н. З.“ думає, що її примусові читачі такі вже безкритичні, що не будуть застановлятись над тим, що в тім за „махінація“, коли вже дістали календар з числом „Н. З“., бо вже й на стіні його прикріпили, а тут в тій самій „Н. З“. читають „анатему“. Та певно, що деякі священики стан. дієцезії, здвигнувши раменами, стягнули цей календар зі стіни, але лишень тому, щоби „добрий сусід“ не підглянув і не доніс на „липову улицю“. Такі то відносини...

Чи „Н. З.“ не здає собі справи з того, *що анатема, це велика, свята річ? Її не можна надуживати, нею не можна розкидати химерно, от так собі..* Бо як так буде, то вона стане буденною справою, на яку ніхто не буде звертати уваги. Вона є ultima ratio...

Свідомі відвічальности перед судом Божим твердимо, що ця анатема легкодушна, без застанови, отже є надужиттям: не подиктована вона ані добром Церкви, ані добром народу. Бо колиб владика кермувався тими мотивами, то зробивби так, як „пастирське благорозуміє“ йому наказує. Припустім, що „Рідна Школа“ промахнулась, помістивши православний календарій. Та чиж не можна інакше справу направити? Таж в Головній Управі „Р. Ш.“ засідає о. Лятишевський, крилошанин Епископа, о. Гриник, крилошанин з Перемишля, о. Куницький, крилошанин зі Львова. Вистарчило покликати о. Лятишевського, свого крилошанина, і сказати: „Ви членом Головної Управи „Рідної Школи“. Вона видала несвідомо такий календар, що половина моєї дієцезії може перейти на православіє. Поговоріть там у Львові, щоби якось зробили так, щоби моя дієцезія не була загрожена. І та бідна наша „Р. Ш.“ шукалаби якогось виходу з трудної ситуації і мусілаб знайти. Та ба, в Станиславові хотіли сказати грізне нептунівське „quos ego“ („я вам дам!“), бо в Станиславові дверей не вміють замикати по людськи, але мусять так гримнути, аж шиби в вікнах вилітають...

„А що до римо-католиків, то чиж між Українцями не було і нема великих патріотів римо-катол. обряду?“ А ми цему перечили? Знаємо, куди стежка в горох. Хочете колоти нам очі п. В. Липинським. Так, п. Липинський зі всіх нас *найбільший патріот*, клонимо голову перед ним, але п. В. Липинський великий джентлемен, і того зовсім не вимагає, щоб римокатолицький календар в горожанських актах стояв зараз на другім місці по гр.-кат. Це знаємо з його творів. Коли він вичисляє українські віроісповідання, то як джентлемен не ставить насамперед римо-католиків чи греко-католиків, але пише так:

„Обєднані одним духом християнським, послушні кожний обрядові — *православному, уніятському, латинському* (підчеркнення наше), поширте своїми словами і книжками оцей *один* — спільний всім обрядам нашим — *дух християнський* (підчеркнення п. Лип.) серед українських людий меча, плуга і станка... (Листи, вступ ст. XIV).

Чуєте, ви фарисеї і облудники, як пише п. Липинський? Чи ваша душа в силі вичути ритм євангельського стилю національного апостола, — науку Божу, яку Христові Апостоли голосили ?!

Гого! чуємо з ваших уст, що лиш ненависть голосити вміють: А чому ви, викляті з „Укр. Гол.“, далі не цитуєте, таж там зараз в слідуючім реченню є мова про покору і послух? Так, ми непокірні і непослушні! Так само, як будемо непокірні і непослушні, як ви нам прикажете ходити проти нашої природи до гори ногами! Ви нас учите ненавидіти наших православних братів-Українців, ви їх церкву називаєте „царством Сатани“, ви нас анатемізуєте за те, що ми відступили салю помолитись православним еміґрантам, братам-християнам... В тім ми не будемо вам послушні ніколи, бо це противиться науці Церкви, природі і здоровому розумови, це противиться і вище наведеним словам п. Липинського, який каже, що ми всі разом, православні, уніяти і латинники, маємо поширювати дух християнський. Цілу аватуру перемиську і анатемізовання нас, Укр. Щадниці, викликали ви, повіривши одному світському недоумови, якого самі тепер відпекуєтеся, виписали про православіє в Перемишлі і тп. Питаємо вас, хто перейшов на православіє в Перемишлі?

Тай ще одно вам скажемо! От бачите, які ті еміґранти-брати, на котрих ви цькували весь світ за їх богослуження, коли ваш недоум в брошурі (а зглядно ви на спілку з ним) подло брехали, що еміґранти хрестами бились в часі богослуження, — ті самі еміґранти в грудні устами одного з них заявили, що їх богослуження використує тутейший черв москвофільський і їх престол обсідає для брудної пропаґанди. Супроти того укр. еміґрантам ніщо не лишається, як хіба зрезиґнувати з богослуження.

Про варшавське православіє ви нам верзете? Чи вам невідоме, як остро ми виступаємо проти того? Дамо вам докази! *Ви, фарисеї, є першими пропаґаторами* варшавського православія своїм тупим фанатизмом, своєю ненавистю, бо у вас люди бачать не слуг Божих, а слуг Сатани.

Ми не послушні? А от вже по анатемі дістали ми зі Львова приказ: Заперестати полєміки з „Н. Зорею“ в справі перемиській. „Це воля“ митрополита! Такий самий приказ дістала і „Н. Зоря“. І чи ми не послухали? Ми прирекли, послухали, а ви, фарисеї і облудники, *не послухали* Митрополита і стали нас атакувати і провокувати а тим і нас звільнили від приречення.

„Що до инших епископів, то можна сміло впевнити „совість“, що й вони дивляться на ту справу (Календаря „Р.Ш.“) не інакше, як Преосвящений Хомишин—пише собі „Н. З.“. Але на яких підставах це оперте?! Доки инші епископи не видадуть такої заборони, як еп. Хомишин, доти „Н. Зоря“ таки в очи бреше! Так каже льоґіка, котрої не в силі підважити ніякі гохштаплерські кручки.

А врешті „Н. З.“ по штубацьки кпить собі, мовляв „Укр. Голос“ гірко жалується, що він „потерпів“ за правду, а саме стягнув на себе анатему... Мовляв — а видиш? Мене тато люблять, а тебе ні, ні! Так, ми анатемізовані. Може ми і согрішили і заслужили, але Бог буде вас і вас судити, бо ви нас до цего своїми провокаціями спокусили.

А зрештою ми запитаємо: чи нас покликано на суд церковний, до чого кождої хвилі має право церковна влада, і якому ми кождої хвилі піддамося? Ніде на світі не карають без переслухання. Тому хай нас покличуть. Нехай бодай в актах церк. суду лишаться наші зізнання, бо всего в ґазеті писати не можна.

Це, що вся національна і націоналістична преса у Львові не порушувала цеї справи, не є ніяким арґументом проти нас. Ми в закрутаси львівської політики не входимо. Ми виступили в обороні українського діла горожанського і виступили проти надуживання анатеми, яка так споведніє, що з неї собі ніхто нічого робити не буде.

Наші читачі зволять вибачити, що ми мусіли нині иншим тоном промовити і ужити таки гостріщих слів; клин „Н. З.“ треба вибивати її способом, отже до цего спонукав нас *спосіб полєміки* „Н. З.“ *Не в нас* циганська совість, а в „Н. З.“, яка *своєю циганською совістю* так сплямилася і далі плямить фірму *„Християнської* орґанізації“, що це вже стало „притчою во языцїх“. Хто і коли це відробить? А відродження в християнськім дусі нам — і всім народам нині дуже треба.

Ось бачите, отці з „Н. З.“, така то немилосердна правда! Ми не служимо особам, як ви, тільки безособовій правді, і тому вам і сміємо це в очі сказати!

Позволяємо собі звернути увагу Впр. і Всесв. о. Протоігумена Калиша, що прилюдна опінія таку циганську совість слушно чи неслушно приписує оо. Василлянам, з огляду на це, що, як кажуть, цею „політикою“ Н. З. кермує один з високопоставлених оо. Василлян. Чи годиться, щоб добру славу і популярність оо. Василлян так виставлювано на небезпеку?

*

„Нова Зоря“ далі атакує „Укр. Гол.“, а особливо за допись в ч. 5., яку вона у своїм інтриґанстві приписує „Чорній Раді“ (так називає „Н. З.“ львівських священиків, що гуртуються коло священичого орґану „Нива“). Є це звичайна в „Н. З.“ інсинуація. Допись дістали ми зі стан. дієцезії від одного з найповажніщих і найавторететніщих наших громадян, від якого очікуємо вісток в тій справі. Нехай отці з „Н. З.“ будуть спокійні. Як-що наш дописувач зблудив, то не будемо мати циганської совісти, як вони, не будемо крутарством воювати, як воюють вони, сфалшувавши навіть цитат з цеї дописи!

БОЛЬШЕВИЦЬКІ ВИБОРИ.

Ціла большевицька держава є побудована в той спосіб, що чим вищий уряд, тим більш в ньому комуністів і тим менш мають вплив на нього широкі шари населення — і навпаки: чим блище до найнищих урядів і села — тим комуністів менше. По селах та малих місточках є „совети“, в яких нема ні одного червоного, за теж в „советах“ ґубернії чи округа мають вони безперечну більшість, а у найвищих урядах сидять самі комуністи.

Так збудований державний апарат, у якому немає тісного звязку між низом а горою — само собою не може він добре функціонувати. Низи мають инші життєві інтереси — як гора, а ті, що на горі, пильнують передусім партійної програми та її виконання — не оглядаючись на населення, на села і міліони. Ідуть — як то в нас кажуть, не оглядаючись на задні колеса - і в той спосіб повстає між партією та високими урядами з одної а населенням і найнищими комірками державної машинерії з другої сторони дісгармонія, скреготи — як у немащеній машині.

Та щоби могти перевести комуністичну програму в діло на всіх царинах життя — стараються комуністи поширити свої впливи у найдальші закутини краю, понасаджувати всюди своїх прихильників а передовсім мати їх всюди в урядах. Звісно, що тоді один партійний приказ і цілий край робивби те, що Кремль хоче...

Тимто належить й пояснити собі оту живу виборчу кампанію, боротьбу за мандати та рух у цілій большевії під пору теперішних виборів до місцевих рад. Нічого иншого не хочуть большевики, як тільки всадитися в сільські ради, які опісля вже скакалиб під дудочку партії та її проводу.

Щоби осягнути свою ціль, пустили вони в рух цілу свою силу. Тисячі наганячів, без огляду на назву, стирти задрукованого паперу, террор, морд і кров...

А в практиці виглядає воно ось як:

На село випускається „легку кавалєрію“, яка орґанізується у містах з молодого, розховстаного і визутого з усього, що гідне людини, большевицького нарибку. „Легка кавалєрія“ звалюється на село, пхається у хати, лізе до фабрик, розпитує, як живеться, чи добре урядують урядники, яка платня і т. д. а все для того, щоб ніби під покришкою контролі робити як найбільшу аґітацію за комуністичною партією та її годованцями. Як сарана втискається вона всюди, аґітує, говорить, скликує віча, переглядає листи а перш усього кидає клич: всі мусять голосувати! А щоби запевнити більшість партії, пускається вона на штуку: всяким „куркулам“, „неблагонадьожним“, бувшим урядникам, священикам і взагалі усім, кого уважається ворогом або неприязним для большевицького ладу — відбирається голос. Ті знова ж, що їх відсунено, починають боротьбу за право голосування і в той спосіб викликується враження, що до виборчої урни усе просто дреться. А бути недопущеним до виборів і через те саме втратити право голосу — це значить втратити у большевиків горожанство: чоловіка такого нігде не приймуть, з власної хати можуть викинути і такий чоловік остає поза рамками держави.

Иншу ролю сповняє при виборах „робітнича бриґада“. Вона фінансує цілу аґітацію, робить великий гук, багато галасу з нечевля і помагає „легкій кавалєрії“ ще й иншим способом. Підступом, зрадою, провокацією — а навіть отверто: бровнінґом чи штилєтом. Через якийнебудь там факт чи слово людину, на яку взяли око, робиться в моменті конрреволюціонером, роздмухується про неї шалені вісти — і знову: відсувається від виборів або й пакується до чека.

Окрім цього „робітничі бриґади“ помагають парадою. В день виборів прибирають доми в зелень і червоні прапори, ліплять всюди червоні афіші, устроюють походи дітий з таблицями та улаштовують мітінґи, на яких і дурні і діти, вивчені по папужому, клепають мови аж гей! Вони теж пильнують, щоб усі йшли до виборів (навіть дитини і хати стережуть, аби лиш жінка ішла) і в кінці переводять їх, самі голосуючи і самі підюджуючи до голосування.

Ясно, що такий террор, хоча який він блускучий та парадний, мудрому чоловікови не промавляє до розуму ні не пориває за собою. Він також й не промовляє до українського селянина, якому вже залляли досить сала за шкуру і який пізнає вовка, хочаб той і в баранця перекинувся і — український селянин до виборів не йде. — К-к.

Ідея ощадности.

Скрутне економічне положення нашого народу спонукало людей доброї волі розпочати в нашому громадянстві пропаґанду ідеї ощадности. Та на жаль ся акція не дала сподіваних успіхів. Причинами тут, як і на инших ділянках життя, наша невиробленість, брак глубшої застанови що значить матеріяльна незалежність для кождої одиниці з окрема і для народу як цілости — а передовсім брак сильної волі. Сим недомаганням людської натури запобігає иньша форма ідеї ощадности: життеві обезпечення. Ся форма з вище наведених причин куди краща тому, бо чоловік через раз взяте на себе зобовязання є до ощадности змушений — отже ся форма є ліком на слабу волю — є річчю не лише матеріяльно хосенною, але і важним чинником морально-виховним.

Виходячи з сего заложення Редакція радо витає віднову діяльности Товариства життевих обезпечень на життя і ренти „Карпатія,“ котре побудоване на тривких основах з великим ґаранційним капіталом в золоті, депонованім в держ. банку та реасекуроване в могучім реасекураційнім інституті дає не лише повну ґаранцію, але і дуже корисні услівя.

Кождий громадянин і кожда громадянка, котрі поважно застановляться над надходячою старістю, котра нікого не мине та над будучністю своїх дітей, певно зголосять обезпечення своєї старости, аби евент. не бути колись змушеним до гіркого, ласкавого хліба. Иньші знова не дадуть знидіти своїм сільським господарствам чи міським

підприємствам — а ще иньші подбають, аби їх діти не стали колись поштурханцями чужих людей.

Для вигоди Громадян перемиської Землі отворило Товариство „Карпатія“ свою повітову Аґенцію в Перемишлі при вул. Ґрунвальдській ч. 1. II. поверх, де треба зголошувати свої обезпечення та засягати всякі потрібні інформації.

Дописи.

Ласківці, пов. Теребовля. Село наше положене далеко від міста і залізниці, бо на самій границі повіту, все таки до тепер держалось добре під оглядом свідомости національної та розвивало, як могло, працю на економічно-просвітному полі. Заходом самих свідомих селян відновлено зараз по війні чит. „Просвіти“, аматорський гурток, відновлено читальняний дім. В 1926 р. основано кооперативу з 3-ма філіями. Основано для молодіжи руханково-пожарниче тов, „Луг“. Одним словом все, що могло, робило для відбудови нашого національного життя. А доказ своєї свідомости дало підчас виборів до Сойму і Сенату, як також у виборах до громадської ради, де стануло солідарно і зорґанізовано, де мимо ріжних шиканів і переслідувань, по цілорічній боротьбі добилось своєї ради і зверхности. І здавалось, що аж тепер поплине тихо та спокійно праця на всіх ділянках життя, певним й скорим темпом. Та на привеликий жаль, „не так склалось як ждалось“. А найприкрійше те, що ті якраз, котрі повинні бути провідниками, повинні додавати духа й гарту, бути сівачами згоди, дружности та любови до всего свого, до всего рідного, ті, якраз стають найзавзятійшим ворогом всего, що дотепер придбано. А іменно, прибув до нашого села перед роком о. Антін Барицький, з початку як сотрудник, а опісля став завідателем, бо наш отець парох хорий. Громада з великою радістю повитала свого нового душпастира, покладаючи великі надії на нього, бо дуже бажала мати свого доброго провідника, якого нам так дуже бракувало в тих тяжких часах. І думали всі, що цей священик молодий, повний життя й енерґії, до того безженний, без домашних щоденних турбот, стане нам батьком, стане душею усього нашого життя, а ми, як добрі діти, підемо за ним та будемо працювати для добра свого народу і своєї віри. Та на жаль ми сильно завелися. Від самого початку о. духовний не тільки оминає усяку працю в читальні чи в кооперативі, але чим раз більше й більше з якоюсь впертою заїлістю виступає проти наших установ і людий, які у них працюють. Майже кождої неділі мусить що найменше згадати, що ані кооператива ані читальня не заведе людий до спасення і старається понизити наші установи в очах людий і відвернути їх від них. Цілу свою енерґію зуживає на зовсім простацькі лайки на всіх і вся, уживаючи в своїй проповіди таких слів як: „свині, худоба, лотри і тд.“ Дуже нам прикро, що мусимо аж публично писати про свого священика, бо знаємо, що якраз священики є одинокими, які можуть і повинні помагати свому народови в недолі, та дарма — ми просили навіть ідейних дооколичних священиків, щоби вплинули на о. Барицького, однак і се не помогло. Не маючи змоги довше терпіти, вислали ми 4. вересня 1928 р. зажалення до Епископського Ординаріяту і делеґацію для представлення справи устно. Тоді то о. Барицький стрінувши нашу делеґацію в Ординаріяті — просив, щоби не роблено дальших заходів і прирік *словом чести* в присутности о. Погорецького зі Скородинець змінити своє поступовання і відкликати всі лайки і наклепи. Однак мимо цего дальше, ще з більшою заїлістю накидається на всіх і вся. А найбільший примір нетакту показав на Новий Рік. Бо хоч всі свята Різдва Хр., Нового Року і Йордану правив тільки читану Службу Божу, то по читаній Службі Божій на Новий Рік замісць проповіди дістали ми отсі бажання: „*Ви бунтівники, злодії, бандити, лютри-Просвіта, я ще маю стільки сили і значіння, щоби вас здусити*“ а опісля заявив, що доки він з нами, то співаної Служби Божої не буде. Отже не тільки наші сусіди називають нас бунтівниками та бандитами — але свій священик називає нашу Просвіту і нас бунтівниками, лютрами і бандитами. Жаль нам, що такі слова виходили з уст інтеліґентної людини, а до того священика в „ризах і царських вратах“. Тому звертаємося цею дорогою до висших властей духовних з просьбою розслідити повищі вчинки нашого о. душпастиря і негайно зарадити лихові. Бо своїм поступованням вразив собі усіх громадян, й на довгий час підкопав повагу священика і зробив тільки те, що підготовив добрий ґрунт для всяких *ворожих* елементів нашій Церкві і народові. А рада громадська і свідомі громадяне вже зробили скаргу від себе до суду, щоби мали нагоду близше довідатися про свої злодійства, бандитизм і бунтівництво. — Щоби Хв. Редакція не мала яких-небудь сумнівів що-до правдивости повищої дописи, то стверджується її понище печатями і підписами всіх наших установ: За Виділ Читальні „Просвіти“ ч. 1. Петрик, голова, Рогатинський, секретар (печатка); За Виділ Читальні „Просвіти“ ч. 2. Н. Коробій, голова, Н. Мотач, секретар (печатка); За Управу кооперативи „Єдність“ Мих. Будзанівський, справник, Д. Кулибаба, Вол. Спотач книг. (печатка); За Кружок „Сільського Госп.“ Н. Панчишин, секретар (печатка); За Раду тов. „Луг“ Стеф. Когут, голова, Вол. Нищий секретар (печатка).

(Від Редакції: З прикрістю містимо цю допись, але иншого виходу нема. Громада вислала жалобу ще в вересні до Ординаріяту в Станиславові і дотепер не розсліджено справи. Видко цей чоловік минувся зі своїм званням. Чи не краще, щоб взявся до чого иншого? Опісля буде завжди арґумент „не маємо що з ним зробити“).

З Перемищини. Дня 30. грудня 1928 відновлено читальню Просвіти в Дусівських халупках. Хоч статути внесено в 1927, та скликано Установчі Збори літом 1928, то читальня була нечинна, бо деякі з громадян, які себе називають „щирими“ українцями та читають назіть наші ґазети, були проти читальні „Просвіти“. До цих належить і начальник громади. Та хоч ці панове відстрашували людий від читальні говорячи, що хто впишеться в члени того сейчас жандарми арештують, всеж таки на Зборах 30. грудня явилося около 60 людей та майже всі вписалися в члени. На збори вислала Філія „Просвіти“ своїх відпоручників Др. М. Рибака та Др. С. Біяна, які виголосили відповідні реферати. Рівною був присутний о. В. Лапичак, який в своїй кінцевій промові згадав перших просвітних робітників, які в 1896 р. заложили читальню „Просвіти“ а яка під їх проводом надзвичайно гарно розвинулася. Належить зазначити, що Дусівські халупки село чисто українське, числить 48 господарств та до цего часу не мало у себе жадної орґанізації. Виділ вибрано з найсвідоміщих громадян, які поставили собі за ціль в як найкоротшому часі вибудувати власний читальняний дім. Віримо, що вони свої пляни зреалізують, чого бажаємо їм з щирого серця. В місяці грудні відсвяткували слідуючі читальні 60-літний ювілей „Просвіти: Читальня в Вільшанах, яка устроїла свято власними силами. Співав місцевий хор, просвітний реферат виголосив п. Мадай М. На жаль задля браку місця не могла мала кімната сільської хати помістити богато людий. Читальня зложила 5 зол. на дар Просвіті. Гарно випало свято в Пикуличах, де крім деклямацій пописався своїми народніми піснями місцевий хор. Село було удекороване наліпками. Богато людий прийшло з сусідних сіл. Були і делеґати філії Просвіти п. п. Др. Хробак Мик. та Др. Стефан Дмоховський. Читальня зложила на дар „Просвіті“ 50 зол. Відбулося свято „Просвіти“ в Бушковичках. Село удекоровано наліпками. На свято зібралося богато громадян так, що саля була переповнена. Співав місцевий хор. Були присутні як відпоручники Філії п. рад. Гамчикевич, Др. Хробак Мик. та Осип Сенечко. Рівнож відсвяткувала 60-літ. ювілей чит. Просвіти в Перекопаній, яка зложила 25 зол. на дар Просвіті. Свято випало величаво. Село удекоровано наліпками. На програму складалися народні пісні, деклямації та реферат, який виголосив делеґат Філії Др. М. Хробак. Вкінці відсвяткувала 60-ліття „Просвіти“ чит. Малковичі сходинами своїх членів. На сходини приїхав відпоручник Філії Др. Біян з відповідним рефератом. На святі в Баричах не був присутний відпоручник Філії тому, що Сяном ішла крига і не можна було туди дістатися. Читальня відсвяткувала свято святочними сходинами своїх членів, підчас яких виголосив реферат інж. Голишко.

З Польщі і про Польщу.

В польськім соймі переме лють буджет, бо мусить він бути ухвалений до половини лютого: В часі дебати забрали голос і українські посли, підносячи кривди нашого народу Та ті промови приняли польські посли і польскі ґазети з кпинами. Навпаки — говорив один польський посол з одинки — не український нарід дізнає кривди, але польський нарід в Сх. Галичині терпить від Українців і тому Поляки вже не будуть в дефензиві а перейдуть до офензиви. Ог, що вийшло! — Також промовив міністер освіти Світальський в справі українського шкільництва. В н назвав безпідставними закиди українських послів що українські школи визуто зі всего, що українське. Школа мусить бути утраквістична, бо якби Українці мали чисто українські школи, то вони сталиби огнищами українського націоналізму, який мігби знищити згідне співжиття народів польского і українського. Таке і тим подібне говорили у своїх промовах инші польські посли. — Богато шуму в польських ґазетах наробила вістка, що німецький міністер Штреземан на березневій сесії Ради союзу Народів поставить внесок, щоби унормувати спосіб полагоджування жалоб національних меншостей. Польські ґазети невдоволені тим внеском, Рівночасно донесли вони, що і канадийський делеґат прирік українським еміґрантам в Канаді, що він на найблизшій сесій Ради Союзу Народів упімнеся о права Українців під Польщею. Як доносять польські ґазети — жалоба Українців вже влинула до Союзу Народів. — Посли одинки предложили соймови проєкт зміни конституції, яка значно вкорочує дотеперішні права сойму, а розширяє владу президента держави. Особливо некорисна ця нова конституція для національних меншостей, бо їх посли не будуть в силі навіть інтерпеляції внести, бо треба до цего аж 90 підписів посольських. Тому для інтерпеляції мусять лучитися всі посли національних меншостей. Також недоторкаємість (нетикальність) послів значно обмежена. Про це ще будемо писати.

Що чувати в світі?

Большевики вигнали колишнього свойого, найбільшого по Леніні провідника, Троцького, за границю, а у себе розпочали таку нагінку на його прихильників, що у самій Москві арештували їх 1600 і запроторили в тюрму. Сповнюється отже пословиця: „Хто мечем воює, від меча гине“. Тих самих, що революцію робили — революція й викинула за двері а неодному з них прийдеться покушати й тортур та смерти з руки тих, яких вони винесли на гору. Льокомотива історії - як то називав Маркс, творець комунізму, революцію — тим разом переїхалася по Троцькім. — Троцький вправді революції не робив, але брав в ній таку участь, що без нього хто зна, чи булаб вона й вдалася. Одинайцять літ тому назад вернув він до Росії, звідки його були вигнали і до самої революції не був комуністом, ба навіть боровся проти Леніна. Умів він одначе так використати обста вини, що в час, як Ленін доходив до влади, впхався в гурток його прихильників і в шаленім темпі добився найкращого становища в большевиків. Його старання усі йшли на розбудову червоної армії і треба признати — банди голодранців він переробив на реґулярне військо. Та поки жив Ленін — Троцького шанували. Якжеж він вмер, почався упадок його. Повагу його почали підкопувати і хоча був такий момент, що Троцький міг був стати паном ситуації, маючи нарід та військо за собою, то він чомусьто того не зробив. Колиж партія комуністична видвигнула Сталіна на верхи влади — почав той отверто воювати з Троцьким. Відсунув його від війська, зробив тільки шефом бюра електрифізації — і само собою — Троцький перейшов до опозиції. Рівночасно з ним відкинено ще й инших людий: Каменева, Зіновєва, Радека й Раковського. А що всі вони були колись велитами революції, то й почали опозицію проти Сталіна, який тимчасом розґосподарювався тай робив, що хотів, аби тільки голоті мійській догодити. Опозиціоністи почали кидати в народ тайні брошури, книжки, а навіть підготовляли замах на Сталіна та його попихачів. За цеж і попали йони на Сибір. Та навіть і звідси, маючи популярність в народі, почали вони шкодити Сталінови. Троцький видав книжку „Правдиве обличе Росії“ у якій вказував, що большевицька господарка до нічого й скоро завалиться та став в обороні богатших господарів („кулаків“), яких Сталін таки остро почав переслідувати. Те й инші ще вчинки розлютили Сталіна до крайности: Троцького вбити він побоявся — але за те викинув його з большевії. І поїхав колишний вожд революції як дід до Туреччини, а його прихильники побоюються, що там замордують його мабуть посіпаки Сталіна. Бо й їдучи на вигнання заповів він, що не перестане боротися проти теперішного порядку в большевії. Так от революціонер та контрреволюціонером став.

Німці починають між собою сваритися і то на добре. А початок тій сварці дав баварський премієр Гельд, який оноді в розмові з ґазетярами ужив на адресу центрального уряду Німеччини таких слів, що як пише „N. F. Presse“ — „їх йому дарувати не можна“. Як відомо, Баварія має свій осібний уряд, осібний парлямент і творить неначе осібну державу в державі німецькій, слухаючи тільки таких наказів з Берліна, які йдуть на користь цілій републиці. Та в останному часі центральний уряд наробив трохи кривди Баравії: от пр. іменував наглядачів над баварською почтою та залізницею без відома *баварського уряду* чи навіть проти його волі, — а що найбільше обурило Баварців — наложив податок на пиво, без якого ніякий Баварець не може жити, щоби з одержаних в той спосіб грошей (100 міліонів марок річно) платити частину відшкодування. Усе це Баварцям допекло і вони дуже недвозначно показують Берлінови, що радоб його відреклися тай зажили осібною господаркою. Про отсі то кривди та про охоту до самостійности Баварії говорив якраз і премієр Гельд з ґазетярами — а звісно: ґазетярі на то питалися, щоб світ про те знав, що їм відповідатимуть. Отже у Берліні розсердилися, що Гельд паплюжить їх честь тай погрожують відомститися. Як — побачимо. — Парлямент німецький радив кілька днів тому над пактом Келльоґа: зо-

П. ЗАДУМА.

В ОБОРОНІ РІДНОЇ ЗЕМЛІ.

Воєнні нариси.

Три дні гаркотіли ворожі стріли над убогим карпатським селом. Три дні сипалось горяче олово на голово всіх, хто не встиг втекти в ліси і дебри. Здавалось вік цілий важить на серцях оборонців рідної землі... Онтам на горбі, вони стоять вперто і непохитно. Наче з каменя викуті. Тіло вросло в жовту глину, руки працюють мов машина. Сіють смерть довкола себе. Аж земля-матір стогне й гуде...

Ворог лютує. Смертоносні стріли вертять землю, а з нутра викидають каміне. Окутує оборонців димом арматним, мов тучевою хмарою.

Обсипує кулями. Лютиться, гарчить мов звір смертельно ранений. З під ніг вириває їм землю, на якій родилися і зросли. Вони-ж ні на крок не уступають. Наче невидима сила їх прикувала до того клаптика землі... Знеможені, мов пяні, кладуться на лоно матери своєї... Не чути зайків... З затисненими устами витають смерть. Тихне життя... Без зойку стону. Лишень закостенілими руками держать судорожно зсохле бадилля, так начеб боялись що по їх смерти відберуть неньку Україну. І так гинуть. А земля стогне під напором ворожих сил...

Село завмерло, мовчить. Затаїло віддих з ляку, бо ворог розкидає великі темні клубки хмар. І ріка втихла не журчить, бо кров пливе червона — багрова... З самого серця — з глубини...

Мовчать, мов пні, старовіцькі старі і немічні батьки. Лиш з тайників у лісі слідкують за перебігом. Жіноцтво молиться а діти плачуть. Довкола них важка задума снує довгу та чорну нитку. Чи відіпруть ворога? Чи визволять їх з тяжкої неволі? Та нитка рветься. Серед села падає ґранат, другий, третій. Не знати хто бє, та на кого. У тім пеклі громів та блискавок не зрозумієш котра куля ворожа, а котра своя. Безборонному всі ворожі, а узброєний знає своїх і чужих...

Старий Максим не утікав від хати рідної нікуди. Не хотів умирати десь там поза рідною домівкою. Бо там десь... смерть лячна. А тут в хаті і смерть не страшна. Тут дідо, тато умирав, чому-ж би мав він звідси утікати? Крізь вікно хати бачить він, як ґранати завзято розривають нутро землі, як котиться каміння в діл і дим ростелюється землею. Десь за своєю хатою чує клекіт скорострілу. Чимбільше вслухується Максим в той клекіт, тимбільше відчуває його силу. Там десь на горбку другий відізвався, далі третій, четвертий а потім стратив рахубу, кілько їх могло бути. Лишень одностайний клекіт говорив, що богато. Вслухувався в той гуркіт, наче ворожив це перемога. Згодом ввійшла Марічка в хату...

— А ти вже тут дитинко? Як тобі гостилоси?

— Добре, ґедику, добре — успокоювала Марічка. Худобу відогнала а сама духом вернулаcи. Але-ж бо бють наші, бють! Коло сіна є також два. Стріляют, аж пуду дає. Ану ходіт, мете видітв...

— А мені їх нащо? — заворкотів досадно. Най їм Біг помагає, а я не буду д'ним пхатиси тай тобі ни зволею.

Був лютий. Бо чого-ж залізли в опліт? Ану най сіно згорить а тоді чим худобу прокормить? Із злости затис пястук. Глянув на Марічку. Вона оперла голову і дивиться на образи так сумно-сумно. В Максима серце почало таяти. — Е, що сіно? — думав. Вони наші діти, наша кров, наші оборонці. Пусте сіно. — Почав думками вертати в далеку далеку минувшину. Четвертий рік, як його син Василь пішов на ту війну і до сегодня ні вістки ні чутки. Пропав мов камінь в воду. І кілько-то часу проплило, кілько-то змін ріжнородних за той час!..

Подію за подією переходив і сам собі не вірив що то все дійсність, і що він то все пережив. Ой сину, сину!.. Ти пішов в далекий, чужий край, там тобі десь кажуть битися, а з нашого серця вороги кров випивають, нас шматують, нас роспинають. Кобих ті видів ще раз перед смертев! Чув як в душі родиться певність, що Василя побачить. Але коли? — питався сам себе. Насувалась відповідь, якої не розумів. Тьмава і невиразна. Зором благав св. Николая, на якого звик дивитися від дитинства. Коли? коли? питався. І хоть Максим дивився впрост світцеви в очи, то відповіди не було. Закурений образ Николая дивився також тьмаво.

— Ти дівко — воркнув, нарешті ану побіжи та подивиси, ци ті стрільці ще є в оплоті...

Метнулась Марічка, а старий вертає назад до свого.

— Мой, мой, де-ж то все ділоси? Де царі, цісарі, де та остра „дисципліна“? Усе згинуло та пропало. Добре казав Василь: „Ґеґю! усьо минет, а прийде чес, коли і ми будемо ґаздувати у своїй хаті на своїй земли“. Василю.. Василю! Чому тебе тепер нема, як на нашу земеленьку напосівси лютий ворог?

Хто нас тепер оборонить, хто ворога віділхне? Ота крішка, ота пригорщ охітників?

Та-ж ти тут знаєш кождий корчик, ти сам один вістинавби їх, тих проклятих зайдів тими скорострілами..

— — — — — — — — —

Мов блискавка бурі влетіла в хату Марічка.

— Ґедику солоденький! Василь.. умирає...

Прокинувся старий тай спотикнувся. Мов ножем в груди хтось різнув...

— Хто? Василь? крикнув не своїм голосом...

Замісць відповіди почув як Марічка приповідала:.. братчіку мій... любий та солодкий .. хто ті ізранив... хто ті скалічив?...

Імив руками за голову та метнувся мов ранений звір...

— — — — — — — — —

В оплоті під сіном лежав стрілець. Коло него Марічка на колінах з одного, а його товариш з другого боку, тамували кров що випливала з грудий...

— Ох смерте... люта... смерте погана!... Чомусь мене не взяла замість мого братчіка?... Братчіку рідненький, куди від нас відходиш?... Ци аж тут тебе мала.. смерть найти... коло нашої хати рідненької?...

Максим стояв мов камінна статуя. Вперто вдивлювався в лице свого сина. Там бачив зміст його військового життя. Читав про терпіння, про горе, неволю, добачував огонь гніву та відплати, що застиг на устах, — про вдоволене яке мають ті, що умирають в обороні вітчини на батьківській землі..

— — — — — — — — —

Пронісся глухий свист. Кількох стрільців перебігло біля мертвого Василя і його рідні...

Товариш Василів прокинувся мов в просоння.

— Куда? — крикнув на вздогін тим, що переходили.

— Наступаємо! Ходи! — відізвавсь один і побіг дальше...

— Максиме тай ти Марічко — прощейте мі тай бувайте здорові — промовив товариш Василів та побіг за наступаючими...

— Іване! — крикнула Марічка. Мов підкошена цвітка звалилася побіч братчика Василя...

Ні один мушкул не дрогнув на Максимовім лици. Чув, як коло серця росте камінь великий — тяжкий... І тисне-давить мов кліщами. Уста-ж шепотом повтаряли одно і то саме: „Діти мої діти... діти мої.. діти...“

— — — — — — — — —

Далеке „урра!“ котілося лісами. Звістувало завзятий рішаючий бій, який зводив воріг з нашими героями на нашій рідній землі.

Урра!.. урра!.. урра-а-а завмирав десь далеко гомін... Ворог уступав, а гуцульскі сини видирали йому пядь за пядею загарбану землю та сполікували ворожі сліди своєю кровю...

Місяць лютий — це місяць боротьби з коршмою. Чи ви вже зі свого села викинули її?

бовязатися Німеччині ним — чи ні? Премієр Міллер був за тим, щоб зобовязатися і відректися навіть й думки про війну — але були й противні голоси. А вже комуністичні посли — то кричали ґвавт: облуда! І аж Міллер пригадав їм, що вони кричуть „облуда“ на той самий пакт, який кілька днів давніще підписали їх товариші з Москви. Та така то вже політика комуністів: так чи сяк кричати, впхати всюди свій ґрейцар — аби рух був. І мимо спротиву їх пакт підписали. — Міністер справ закордонних Штреземан уже вніс своє письмо в справі меншостий до Союзу Народів. Ті, що бачили його — кажуть, що письмо дуже бистре і ключковате і неодному наробить несподіванок. Сам Штреземан сподіється, що мартова сесія Союзу буде через його письмо трохи більш цікава, як попередні. Ну — до марта недалеко — цікаво буде знати, що там доброго для „мнєйшосці“ врадять панове з Союзу Народів і хто найбільш буде на Штреземана лютий.

Анґлія — так як і Америка, хоче панувати над морями і наввипередки з нею старається розбудувати фльоту та в той спосіб мати вплив на океани. Політики кажуть, що ті перегони в морських зброєннях можуть допровадити до поважної війни, але мабуть воно так не є і тільки занадто вибуяла амбіція одної і другої держави пре їх до того. Що правда, то Америку *розсердила* була морська спілка Анґлії з Францією, яка хоч і не була отверто звернена проти неї, то давала все таки Анґлії величезну силу. Вона, ота спілка так була обурила Америку, що Келльоґ на повороті з Европи до хати не поступав навіть до Лондону. І те напруження треває й досі. Анґлію що раз то більше лякають ухвали американського сенату про розбудову фльоти і щоби хоч трохи припинити той прикрий стан, висунули анґлійські політики хитру думку, щоб скликати анґлійсько-американську морську конференцію. Конференція та малаб залагодити всякі суперечки між одною і другою державою та підчеркнути ще раз вашинґтонську морську конференцію на підставі якої Анґлія має бути такоюж панею моря, як і Америка. Чи Америка на таку конференцію згодиться — це инша річ. Але Анґлія дуже її хоче: У неї в дома є свої дуже важкі клопоти господарські і неможе вона так шарпатися на розбудову фльоти — як її соперниця. Певно, що якби Америка пішла з нею на згоду — то це булоб їй дуже на руку.

Американський сенат відбув оноді бурливе засідання. В часі ухвалювання коштів на будову 15 нових воєнних кораблів, виступив гостро сенатор Бору проти анґлійської морської політики. У своїй мові жадав він, ще заки будову нових пароплавів ухвалять, щоб Америка скликала велику світову конференцію і на ній старалася ограничити морські зброєння тих держав, що мимо змагання до мира будують нові плаваючі фортеци а особливож Анґлії, яка все таки хоче бути панею океанів. Америка ще 4 місяці тому запросила Анґлію до переговорів в справі морських зброєнь — але та навіть не ласкава відповісти на запрошення. „Як хоче Анґлія — казав сенатор Бору — з нами змагатися на морі — то добре. Ми потрафимо вибудувати таку фльоту, що анґлійська разом з фльотами усіх держав не буде їй рівна“. Така погроза в кілька день після цього, як Америка зобовязалася пактом Келльоґа до мира — цікава. Вона доказує ясно, що в політиці дійсно що иншого робить рука права а що иншого ліва і ніхто хиба не повірить тепер у те, що ось то на світі всі хочуть мира.

Франція має богацько клопотів з альзацькими автономістами. Альзація колись була у Німців. По війні загорнули її Французи для себе і тепер вона їм колодою при нозі. Уже кілька літ поборюють в тому краю так званих автономістів, які хочуть, щоб Франція надала Альзації автономію і добиваються її з усіх сил чи то роблючи крик за границею, чи навіть попираючи своє бажання террором (останно замах на прокуратора Фашо). Автономісти жаліються перед світом, що Альзація платить більші податки, як Франція, що адміністрація державна переслідує родовитих Альзатців, що у школах, які там є утраквістичні, нищуть та гноблять німецьку мову й німецьку молодь, що в Альзації хочуть відлучити церкву від держави так, як воно є у Франції і тд. А ці всі голоси псують Франції славу у світі, бо вдає вона з себе найдемократичнійшу та найсвобіднішу державу. І от парлямент французький кілька днів тому назад таки спеціяльно розглядав справу Альзації. Тодіж виступив і премієр Поанкаре з великою мовою, у *якій опрокидував він усі кривди* Альзатців та кидав на автономістів болотом — мовляв — вони за німецькі гроші роблять такий рух. Далі запевнював Поанкаре уряд, що противно — ні більших податків, ні утиску там не має, а як і є, то прецінь Альзатці мають богато доріг, щоб їх напраправити. А на кінець накинувся на Німців. „Це вони — казав він — ту всю роботу підсичують і впоюють в Альзатців, що вони є меншість народна. Альзація тимчасом — це Франція, а свою вірність до Франції доказала в часі війни, посилаючи своїх синів на боротьбу з Німцями...“ Одним словом — впоював в Альзатців німецьку поміч — як в жида хоробу. Чи це правда, знаємо добре. І в нас дехто хоче впоїти, що в нас добро саме і що усі наші змагання — це німецька або большевицька політика.

Еспанія написується перед цілим світом своїми військовими бунтами. Щойно придушено тамтого тижня бунт полку в Реаль а ось кілька днів тому в Валенсії, де є стаціонованих кільканайцять полків, вибухла свіжа ворохобня. Ґенерал Кастро Жірона та кілька його прибічників виповіли послух королеви. За тими бунтівниками пішла і частина війська. По вулицях міста поплила кров, бо кілька полків таки остало вірних свому монархови та його урядови. Король вислав на місце бунту ґенерала Сан Джуріо та дав йому вільну руку у поступованню з бунтівниками. Рівночасно в порозумінню з дикратором Прімо де Рівера видав король цілий ряд декретів, назначуючи надзвичайний стан та наглі суди в окрузі Валенсії. Окрім цього уряд візвав нарід до спокою і дисципліни а т. зв. Унія патріотична покликала всіх членів до боротьби з бунтівниками. Усіх, кого прилапано з оружем, розстрілюють на місці. Як останні вістки доносять, то ота „революція“ швидко буде закінчена, та мабуть не на довго. Еспанці люблять бавитися в войну, так як Румуни люблять красти і щоби не нудилося — час до часу роблять революційку та побрязкують грізно шабельками...

Афґаністан ще не успокоївся. Амманула відкликав свою резиґнацію з трону і почав бої на ново. Війська Хабибули набрали в шкіру, почали цофатися і здавалося, що король швидко верне знову до столиці Кабулю, коли це зявився новий охотник на афґаністанський престол. Якийсь Алі Ахмед зібрав собі гурт людий і виповів війну і Хабибулі і Аммапулі. Щастя тому Алі Ахмедови пішло на руку. Він маючи літаки, розбив Хабибулове військо так, що воно замінилося в банди і навіть не ставить опору ворогови. Сам Хабибула втік в гори, а Алі Ахмед досягає столиці. Рівночасно проголошує він Афґаністанцям, що він є правдивим королем і Амманули не пустить на королівський трон Та тимчасом большевики визнали Амманулу дійсним королем Афґаністану і мабуть від них дістане він поміч. А тоді вже швидко упорається з бунтівниками. Цікава та афґаністанська революція: Бунтівника Хабибулу бє инший бунтівник Алі Ахмед, а большевики, які царя замордували і всім королям кричуть смерть — перед Амманулою бють поклони. Та це мабуть тільки так для політики, бо на думці у них що инше, а саме переробити королівство Афґаністану на большевицьку державу. В тій цілі скликали вони недавно у Ташкенті (близько границі Афґаністану) нараду військову і на ній урадили таке: як тільки нарід в Афґаністані знеохотиться та притомиться повстанням, поїде туди більш як три сотні спеціяльних аґітаторів, вишколених у відповідних аґітаторських школах. Вони то будуть ширити науку комунізму між Афґаністанцями та намовлятимуть їх завести устрій комуністичний в своїй державі. Якби Анґлія хотіла цьому противитися, то большевики допоможуть аґітаторам своїм військом, а маючи Афґаністан в своїх руках, почалиб легко впихатися і до Індій. Оттакі Юди ті комуністи. Видять, що Европа на них пізналася і ані раз їх раю у себе заводити не думає — так хочуть темним Азійцям його підступом накинути. Ех, якби то Афґаністанці знали, який той рай!

З технікий природи

Проміння Рентґена.

34 роки тому назад, отже в 1895 р. німецький учений Рентґен зробив цікавий винахід, який став дуже помічним людям і якому ворожать велику будуччину.

Той учений перепустив іменно електричний ток (громовину) через замкнену скляну рурку, з якої усе повітря випомповано. Світло, яке громовина витворила, переходючи через пустий простір (зглядно дуже розріджений воздух), показувало дуже цікаві прикмети. По перше — деякі річи насвічені ним почали самі світити (як от порохно світить), а по друге те світло не задержується на нічому, тільки проникає усе, що стоїть йому на дорозі, за вимком заліза, каміння то що. Через те саме усі ті річи, крізь які винайдені Рентґеном проміння переходять, стають прозорими, от пр. людське тіло, папір, дерево, шкіра і т. д.

Проміння ті названо проміннями Рентґена або X-проміннями і швидко люди почали пристосовувати їх у щоденному життю. У культурніщих країнах побудовано величезні Рентґенівські заклади а кождий більший шпиталь старається мати у себе машину, що витворює проміння Рентґена.

Навіщо — про це зараз розкажемо усім цікавим.

Буває иноді таке, що хтось постріле людину шротом. Шріт позалазить у мязи і шукаючи його треба булоб людину у богатьох місцях покраяти. Так от такого постріленого чоловіка беруть під машину, що витворює Рентґенівське проміння. Проміння пересвітлюють людські мязи і внутренности і вони стають прозорі. Та на шроті проміння ці здержуються і от лікар має змогу докладно їх бачити, зазначить в тому місці знак, а опісля уже й робить операцію там де треба, певний цього, що лямпа Рентґена показала йому добре.

Подібнож насвітлюють хорих людий ще й в инших випадках. Зломить хтось руку чи ногу, псуються комусь кости, має хтось нарости на мозку чи на шлунку, пороблються комусь чиряки чи боляки на кишках, почне комусь туберкульоза (сухоти) розвиватись в легенях — от тоді всіх таких хорих та нещасних людей дають під лямпу Рентґена. Лямпа просвічує усе тіло і тільки кости остають виразні. Решта виглядає, якби з матового скла — а лікар має змогу бачити, де що кому хибує тай вже після цього й лікувати. Частенько з таких хорих роблять фотоґрафії підчас цього, як вони остають під лямпою Рентґена. Тоді на фотоґрафії можна виразно бачити людські кости та прозорі мязи.

Та окрім цього, що просвітлюють усякі тіла — проміння Рентґена мають ще й це до себе, що вбивають вони усякі дрібноорґанізми чи, як їх називають, бактерії, які в богатьох випадках є причиною хоріб. Вистарчить отже насвітлювати хворого чоловіка X-проміннями, а він видужує. Особливож у шкіряних недугах помагають вони дуже активно.

У великих фабриках, особливож у таких де виробляють річи великої вартости та преціозности (латунське й годинникарське пр. знаряддя), там послугуються також радо Рентґенівськими проміннями, коли ходить о розслід матеріялу. Лямпа просвітлюючи його, виразно підчеркує, чи і де находяться внутрі матеріялу шпарки, кульочки воздуху, зариси і т. д.

А вже що найцікавше — що і поліція послугується Рентґеном. В американських поліційних урядах можна дуже часто зустріти Рентґенівські лямпи. Під їх світло приводять злочинців і хочаб він пр. зрабовані кошговности зїв навіть — то лямпа добачить їх в ньому в середині. В той спосіб перешукують також пачкарів, особливож тих, що шмуґлюють дороге каміння та золото. Кождого з них осібно переглядати годі — так тоді під лямпу — і пачкар не має права щонебуть біля себе заховати.

Такі то користи має людство з винаходу X-проміння. Одною своєю працею перечеркнув учений Рентґен усі твердження про непрозорість матерії і заощадив у богатьох випадках даремної й важкої праці. Не дивож, що й проміння його широко звісні у світі, а заклади Рентґена родяться один по другому, щораз то більше для загального добра. — *Ан.*

Всячина.

ОТВЕРТИЙ ЛИСТ.

До Пана Міністра Освіти і Віроіспов. і Пана Міністра Справ Внутрішних.

Панове Міністри! Як тільки приїдуть на ферії до Станиславова ученики вищих шкіл — нема змоги перейти котромунебудь укр. студентові через вулицю. Корпоранти польські нападають на кождого, хто тільки носить укр. мазепинку і побивають. Такий факт мав місце зі мною дня 28. грудня 1928 р. Того дня в год. 11-ій в пол. ґрупа польських студентів з Ґордзєвичем Станиславом, студентом політехніки у Львові, на чолі, побачивши у мене шапку мазепинку, кинулася на мене та побила якимсь залізом так, що протяли мені повіку (на те маю лікарське свідоцтво). Другий раз напали на мене польські корпоранти дня 1. січня 1929 р. Щоб уникнути неминучих побоїв, я мусів схоронитися аж до прив. мешкання. Дня 6. м. м. приїхав я до Перемишля. 7. м. м. був я свідком, як польські академіки-корпоранти напали на якогось товариша, що мав мазепинку на голові, а в ту справу вмішався аґент поліції і запровадив його до сіней при вул. Словацького 1. Коли я станув при брамі, хотячи довідатися, що робиться з тим товаришем, якого я одначе не знаю, присутний при сьому постерунковий ч. 3167 прискочив до мене і зі словами: „Tutaj niema Ukrainy — ustąp się pan!“ — трутив мене кілька разів так, що я мало не впав. Мимо моєї уваги, що до його поступовання, трутив мене ще два рази і забрав на поліцію. Тут говорив до мене в той спосіб: „Uważaj pan, że jesteś na policji. Ja mogę panu dać po mordzie i pan może paść trupem — na policji to wolno!“ При тім прискакував до мене. Переведено у мене також особисту ревізію, „czy niema rewolweru.“ — (Зазначую, що нічого не найдено). По двох годинах мене випустили. На висше згаданого ч. 3167 постерункового я зробив скаргу.

Запитую отсим Панів Міністрів, чи відомо їм ці факти, та що вони думають зробити в цій справі. — *Т Забавський*, студ. прав унів. Ягайлонського, Коморова 9. Перемишль.

Громадянство Покуття влаштовує в Коломиї дня 23. лютого 1929 святочний концерт для вшанування 40-літньої письменницької і громадянської праці Дра Андрія Чайковського. Привіти просимо слати на адресу: „Рідна Школа“ Коломия Народний Дім.

Наших дописувачів просимо о терпеливість. Всі дописи підуть по черзі. Деякі дописи мусять бути сконтрольовані через наших мужів довіря. Дописи анонімні (без підпису) не можуть бути поміщені і шкода труду їх писати Між иншими одержали ми вже дві дописи з Дублян к. Самбора. Просимо дописувача, щоб нам подав свою повну адресу, бо хоть зміст дописей інтересний, але вони як безіменні (анонімні) не можуть бути поміщені.

Новинки

ПІЗНАЛИСЯ ПО 50 ЛІТАХ. Чарль Клетер з Ню-Йорку задумав обходити недавно своє золоте весілля. Позапрошував отже богато гостей, а коли ті зїхалися, сказав до них Чарль нагло таке: „Панство! Я мушу дуже перепросити вас, що сьогоднішне заповіджене золоте весілля не відбудеться. Жінка вчора почала зі мною сварку за дрібницю і ми прийшли до переконання, що дальше жити нам разом не можлаво. Ми беремо розвід“. Які були міни гостей після цих слів — легко собі уявити.

ЗА СКАРБОМ. Перед кількома тижнями найшов оден рубач в дуплі старого дерева в Чехословаччині стародавне якесь письмо. Коли його відчитали — показалося, що це тестамент якогось богача з 1715 р. В тестаменті описує небіщик, що в горі Кольомара закопав він величезні скарби в печері, а то: сім бочок срібла, дванайцять бочок золота і богато збруї. Печера має бути замкнена на залізні двері, а ключ до них лежить під порогом. Охочі на скарби чеські залізничники розпочали завзято розкопувати гору, та досі ні дверей ні ключа не найшли.

ЧИ НЕ ЗА ДОРОГО? Кілька днів тому на засіданню французької Академії Наук показувано суниці, як достигли під штучним світлом і нічим не ріжнилися від суниць з ліса Суниці ті остільки хиба инакші, що коли у нас за пів золотого можна мати їх в літі цілу коробку — то на вигодування отих з Академії зужито стільки світла, що одна суничка коштує 125 фр. т. є біля 50 золотих. Це, здається, трошки за дорого.

СИН—НЕЛЮД. Мартин Пляшевський, господар з Нарожної пов. Товмач поділив якось так маєток, що син його Францішок не був з цього задоволений. Між батьком і сином приходило з цього приводу до частих сварок а оноді син стрілив з кріса через вікно і рідного батька вбив. Його арештували і за свій нелюдський вчинок буде відповідати перед судом.

ЗГОРІЛО ЗОЛОТО. Оноді вибух в Перемишлі пожар у склепі фарб Гайленрайха при вулиці Казимира. Пожар почався від зле збудованого комина, швидко обняв цілий склад і нічого майже не вратували. Шкоди начислюють на 50 тисяч зол. а між иншими товарами згоріла і більша кількість золота в порошку, яке уявляло собою вартість 5000 з.

В ОБЛИЧІ СМЕРТИ. В париській тюрмі сидить чотири жінки Вабр, Бріссі, Давід і Курес, які зістали засуджені на кару смерти за морди. Суд у першій та другій інстанції затвердив присуд через те, що злочини поповнені ними були незвичайно жахливі і тепер тільки президент републики має право дарувати їм життя. Доси було так у Франції, що всіх жінок, присуджених на смерть все уласкавлював, та цим разом міністерство судівництва подало внесок, щоб смерть дарувати тільки Бріссі і Вабровій, а Курес, яка замордувала 12-літну дівчину і Давід, яка напхала в горло дитини вати і той спосіб вдусила її — засудити. Поки що сидять всі чотири та очікують кождої хвилі виконання засуду. Давід — як пишуть часописи, цілими днями сидить мов не притомна а Курес вганяє по келії, кричить рве волосся. Прочі дві розбишачки спокійні. А кат вже приїхав до Парижа і жде, коли його кличуть до роботи...

ЩОБУДЬ НЕ ВОЗЬМУТЬ. Столиця Еспанії, Мадрит, є мабуть найщасливійшим містом для жебраків. І ніхто їх не переслідує, не тільки вільно їм стояти де захочуть — але вони й до своїх добродіїв мають неабиякі вимагання. Богато з тих дідів носить на грудях табличку з написом: „Датки нище 10 центімів неприймаються“ і то у трох мовах: анґлійській — французькій і німецькій — мабуть, щоби кождий чужинець знав що має до діла з „гоноровим“ дідом...

ЖЕРТВА ЗИМИ. 70 літний Іван Тофан з Туланова пов. Снятин пустився на друге село, щоб одвідати свойого сина Василя. Серед дороги присів, щоби собі на хвилинку відпочати тай заснув на віки. Замерз. Сніг присипав трупа нещасного старушка і щойно перед кількома днями случайно найшли його.

НЕ ЗАТИКАЙТЕ ПЕЧІ! В зборівськім повіті трапилася в минулому тижні аж три випадки смерти через затканий комин. І так зачадився на смерть 68-літний Андрій Павловський з Красовець а в Нетерпинцях 85 літний Василь Процик і його 40-літна дочка Марина. Ті випадки повинні бути пересторогою для тих, що затикають щільно піч аби мовляв тепло не втікало. Часом з того тепла можна загрітись так, що тільки гріб остає...

ДИВНА ПОЖИЧКА. Недавно в Відні мав місце цікавий процес Отсе оден купець просив о розвід зі своєю жінкою через те, що вона бажаючи мати діти і знаючи, що її муж „до нічого“, пожичила собі у своєї товаришки за її згодою мужа. Жінка борониться, що муж про той цілий позичковий гешефт знав і згодився на нього — але щож? Муж твердить, що ні. Видно, не оплатився йому той інтерес...

НОВІ КНИЖКИ.

Автори й видавництва, які бажають рецензії, зволять прислати два примірники даної книжки.

Др. Степан Шухевич: „Спомини". Частина І. Від листопада 1918 до квітня 1919. Вид. „Червона Калина". Львів 1929. Стор. 176. — До більших споминів з нашої визвольної війни прийшли нові, спомини Дра С. Шухевича. Однак є між ними велика ріжниця. Дм. Дорошенко, Доценко, Др. Назарук і ґен. Всеволод Петрів розказують про події на Великій Україні. Др. Шухевич змальовує в своїх споминах воєнні події в Галичині від листопада 1918 р. Покищо щойно перша частина сих споминів перед нами, однак вже нині можна сказати, що сі спомини дуже цікаві і то обемом і змістом. Обемом тому, що до нині ще так докладних споминів про воєнні події в Галичині не було, а змістом тому, що оповідає очевидець, який занимав визначнійше становище в галицькій армії. До сего треба ще додати, що пише сі спомини боєвий старшина, який стояв з далека від усяких позакулісових політичних інтриґ і подає лише самі факти. — Сам автор вправді називає свої спомини „невибагливими" і „скромними", однак мимо сего можна з них дуже богато довідатися. Серед Придніпрянців сі спомини викличуть певно мале невдоволення, або принайменше підозріння субективности, бо їх вожди являються не завжди в кориснім світлі. Особливо цитовані автором слова ґр. Коритовського (стор. 148-149) відносно ґен. Павленка виглядають попросту сензаційно і коли вони правдиві, то дійсно сумно. При сім зазначує автор, що се торкається лише стратеґічних здібностей ґенер. Павленка, бо „Зауважую, що через це цілком не мож понизити моральної вартости нашого команданта, для котрого духових прикмет я до нині остав з великою пошаною". — Автор оповідає про події від осінного перевороту, який застав його в Одесі на становищі команданта австрійської полевої жандармерії до квітня 1919 р. до іменовання його командантом бриґади. Для мене є найінтереснійші спомини про діяльність автора в Підволочиськах. Збирання амуніції для УГА, розоружування повертаючих австро-угорських військових транспортів, кормлення і доглядання коней старшиною — виглядає певно нинішному читачеві на казку. Читач, який не був очевидцем чи учасником сих історичних подій, зрозуміє щойно тепер, які слабі були початки УГА і на яких непевних основах вона опиралася. Історія з козятинською бриґадою виходить на чистий скандал. Не хочу тут наводити сих драстичних місць, нехай вже читач їх сам прочитає і сам собі зробить висновок. Признаюся, що спомини прочитав я як яку повість одним тягом і чекаю нетерпеливо на дальші частини. — *І. М.*

Микола Угрин Безгрішний: З життя ґімназистів — нариси й оповідання. Частина перша. Рогатин 1928. Видавництво „Калина" стр. 80.— Молоді літа, особливож літа побуту у школі, давали завжди богато тем письменникам. Шкільне життя, життя у якому людина перший раз має „вільну руку", проходить своєрідні радощі, смутки, розчарування й несподіванки — воно мов буйна каскада кольорів мерехтить за кождою людиною і нераз хотілобся їх пережити в друге а бодай відсвіжити у памяті. Тому й книжку „З життя ґімназистів" вхопив я радо й цікаво читав, шукаючи у ній чогось живого до останньої сторінки — та на жаль... Не найшов я ні сміху ні сліз молодечих, ні запалу ні одчаю. Блідi картини, мов виполовілі ґобеліни — такі всі 11 нарисів. Чи це будуть ідеольоґічні (Свято кружковців, Драгоманівське свято) чи фотоґрафічні майже знимки бурси, станції, біди а подекуди й гумору (ой, той гумор!) — усі вони однакові: сірі, без життя. І аж тоді зрозумілим стає їх бездушність, коли прочитається дати їх написання: 1903 р. 1906 р... Чверть століття часу! Щоб за той час літературний твір не стратив вартости, то його мусить писати ґеній. А до тогож сьогоднішна молодь уже не та, що ходила в „банячку" і пишалася пасками. Сьогодні ґімназист бере кріс, бере бомбу, бойкотує професора і державне свято. Це тепер „життя ґімназистів". Найкращим ще є нарис „Перша любов", — мабуть тому, що любов ніколи не тратить в часі — а все та сама. Автор далеко кращий мемуарист (Його „Етапна ґімназія" писана зручно і можна кождому її поручити), ніж оповідач. І тому треба сподіватись, що третє видання „З життя ґімназистів" буде змінене зовсім „in capite et membris" — а в ньому найдуть місце дійсно живі сучасні ґімназисти, а не ті, що сьогодні вже припали порохом. — *К.*

Надіслане.

ПОДЯКА.

Прибиті безмежним горем по наглій втраті нашого Найдорозшого сина Адріяна, уч. VIII кл. ґімн., складаємо на тім місци всім, котрі висказали нам свої спочування, або своєю участю в похоронах віддали Йому останню прислугу, слова щирої і горячої подяки. В першу чергу дякуємо ВПр. ОО. Духовним, а саме О. Мітратови Др. Василеви Левицькому, ОО. Пралатам Др. Романови Решетилови і Володимирови Ґмитрасевичеви, О. Віцеректорови Андрієви Перхачеви та ОО. Катех. Мягкому, Гащакови, Маселкови і Демянчикови за відправлення похоронних обрядів і відведення Дорогих нам тлінних останків на місце вічного супочинку. — Слова окремої горячої подяки висказуємо ВПр. О. Пралатови Михайлови Мрицови, який — не зважаючи на свій вік, прибув у люту непогоду на кладовище, щоби в взворушливій надгробній проповіди принести нам слова потіхи від Св. Церкви. — Сердечно дякуємо ВПр. ОО. Пралатам Мрицови і Ґмитрасевичеви та Всч. ОО. Гащакови і Маселкови за відправлення Заупокійного Богослуження і Парастасу. — Вкінци дякуємо щиро ВП. ПП. Михайлови Маркови, Юрієви Вахнянинови і Шевчикови, як також товаришам Покійного з української ґімназії в Перемишлі і членам хору перемиського Дяківського Інституту за звеличення співом сумного похоронного обряду. — Нехай Вас за те все Всевишній нагородить. — *Кирил і Тереса Черлюнчакевичі.* — Перемишль, в січни 1929.

Звичайні Загальні Збори Товариства „Бурса св. О. Николая в Перемишлі" відбудуться в неділю, **дня 24 лютого 1929 р.** о годині 4 і 1/2 по полудні, в домівці кооперативи „Міщанська Каса" в Перемишлі (партер). На случай браку комплету — відбудуться того самого дня в тій самі домівці другі Збори о год. 5. вечером.

Порядок нарад: 1) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів; 2) За 1927/1928 адм. рік звіти: а) секретара Товариства, б) касієра Товариства, в) спільного управителя обох інтернатів, г) контрольної комісії; 3) Прелімінар на 1928/29; 4) вибір членів Виділу; 5) внески і інтерпеляції членів. На основі §. 29 уст. б. статута членів, які не заплатили що найменше по конець 1927 р. членських вкладок, уважається за виступивших з товариства і їм не прислугує право участи в Зборах.

Виділ.

ПРИШЛІТЬ ПЕРЕДПЛАТУ!

Звичайні Загальні Збори Філії Т-ва „СОЮЗ УКРАЇНОК" в Перемишлі, відбудуться дня 28. лютого 1929 р. о год. 5-ій пополудни в домівці „Бесіди".

Хто знає, де тепер перебуває Іван Остафічук? (Перед трема роками його адреса була така: John Ostafichuk, R. 2. Box 43, a. Tacowa Wosk U. S. A). Прошу подати вістку на адресу: Марія Лісовець, ул. Кляшторна 4 Перемишль. Американські часописи проситься о передрук.

Надзв. Загальні Збори Філії Т-ва „ПРОСВІТИ" в Перемишлі в справі вибору делеґатів на Звичайний Збір Матірного Товариства відбудуться в пятницю, дня 22. лютого ц. р. о год. 12. в полудне в салі читальні Просвіти (Нар. Дім).

Бувші політичні вязні Іван Совган та Іван Покладок дякують отсею дорогою Комітетови Допомоги Політичним Вязням за щиру й сердечну опіку в часі їх 2 і 1/2 літнього побуту в тюрмі та о. прал. Куницькому за гарячі слова потіхи й розради.

Видавець і відвічальний редактор: Осип Сенечко.

З друкарні Кнолера і Сина в Перемишлі.